

**WIELOLETNI PROGRAM WSPÓŁPRACY
ROZWOJOWEJ
NA LATA 2012 - 2015**

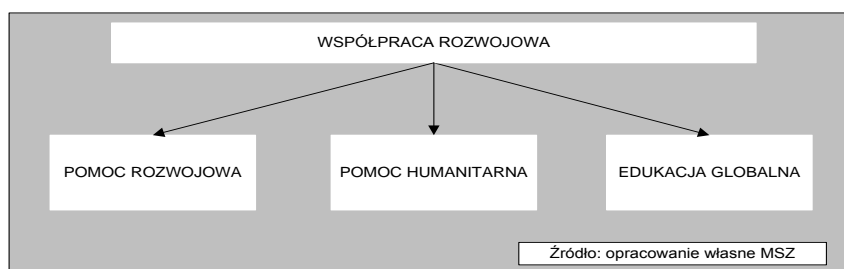
**SOLIDARNOŚĆ
DEMOKRACJA
ROZWÓJ**

Spis treści

Wstęp	2
1. Cele współpracy rozwojowej.....	3
2. Zasady realizacji polskiej współpracy rozwojowej	3
3. Formy udzielania pomocy.....	4
4. Obszary wsparcia realizowane kanałem dwustronnym	5
4.1. Obszary geograficzne.....	5
4.2. Obszary tematyczne	7
4.2.1. Demokracja i prawa człowieka	7
4.2.2. Transformacja systemowa.....	7
4.3. Działania realizowane przez MSZ oraz przez partnerów zewnętrznych	8
5. Pomoc humanitarna	11
6. Edukacja globalna i wolontariat	12
7. Monitoring i ewaluacja.....	12
8. Działania informacyjne	13
ANEKS - Szczegółowe priorytety demokratyzacji i transformacji systemowej realizowane przez MSZ oraz partnerów zewnętrznych MSZ w ramach dwustronnej pomocy rozwojowej.....	14
1. Partnerstwo Wschodnie	14
2. Afryka, Azja, Bliski Wschód – wybrane kraje	18
Wykaz skrótów	22

Wstęp

Zgodnie z ustawą o współpracy rozwojowej z dnia 16 września 2011 r. współpracę rozwojową prowadzi się na podstawie Wieloletniego programu współpracy rozwojowej, zwanego dalej Programem. Ustawa definiuje współpracę rozwojową jako ogół działań podejmowanych przez organy administracji rządowej w celu udzielania państwom rozwijającym się pomocy rozwojowej, pomocy humanitarnej oraz realizację działań edukacyjnych na rzecz podniesienia świadomości i zrozumienia problemów i współzależności globalnych.

Program precyzuje cele i obszary tematyczne oraz geograficzne polskiej współpracy rozwojowej oraz określa jej podstawowe zasady. Zostały one opracowane na podstawie analizy dokumentów strategicznych, potrzeb oraz ścieżek rozwoju krajów partnerskich. Prace nad Programem prowadzone były z zaangażowaniem i wykorzystaniem wiedzy oraz doświadczenia przedstawicieli organów administracji rządowej, przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, a także niezależnych ekspertów. Program w swoich założeniach nawiązuje zarówno do wniosków z oceny inicjatyw prowadzonych przez innych donatorów, jak i własnych doświadczeń wynikających m.in. z realizacji dotychczasowych programów rocznych.

Ujęcie celów i priorytetów współpracy w perspektywie średniookresowej ma służyć także zwiększaniu skuteczności wykorzystania dostępnych środków, zgodnie z zaleceniami OECD. Pozwoli to na stworzenie ograniczonego katalogu obszarów tematycznych i geograficznych, w których Polska rozwijać będzie swoje przewagi konkurencyjne.

Program obejmuje okres czterech lat. Stanowi on podstawę do opracowania planów rocznych ogłaszanych przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych i będzie podlegał co najmniej jednemu okresowemu przeglądowi. Program może ulegać modyfikacjom, w szczególności w związku ze zmianą sytuacji społeczno-politycznej w danym kraju/regionie, przyjęciem nowych rozwiązań legislacyjnych, rozwojem współpracy w ramach Unii Europejskiej (w tym dotyczącej wspólnego programowania), a także w wyniku analizy wniosków przeglądu okresowego. Modyfikacja Programu wymaga akceptacji Rady Ministrów.

Działania objęte Programem będą finansowane ze środków MSZ oraz rezerwy celowej budżetu państwa przeznaczonej na współpracę rozwojową, a także ze środków przeznaczonych na współpracę rozwojową pozostających w dyspozycji innych ministerstw. Program opisuje działania na rzecz państw znajdujących się na liście beneficjentów oficjalnej pomocy rozwojowej OECD/DAC.

Dokument podzielony został na dwie części. Pierwsza przedstawia cele, zasady, formy udzielanego wsparcia oraz opisuje obszary tematyczne i geograficzne polskiej pomocy rozwojowej. W aneksie przedstawiono natomiast szczegółowe priorytety, do realizacji których Polska będzie dążyć w latach 2012-2015 poprzez krajowy system pomocy rozwojowej.

1. Cele współpracy rozwojowej

Rozwój dotyczy wielu dziedzin, jednak przede wszystkim zakłada trwałe poszerzanie możliwości gospodarczych i społeczno-politycznych państw, ich społeczeństw oraz poszczególnych jednostek (Deklaracja Narodów Zjednoczonych o prawie do rozwoju, 1986). Współpraca rozwojowa stanowi dla Polski istotną część zarówno polityki wobec najbliższych sąsiadów, jak i zaangażowania w bardziej odległych regionach.

Nadrzędnym celem polskiej współpracy rozwojowej jest tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju krajów rozwijających się, w szczególności poprzez promocję i konsolidację demokracji, przestrzeganie praw człowieka oraz wsparcie budowy nowoczesnych i sprawnych instytucji państwowych, wspieranie ich trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego¹, podejmowanie działań zmierzających do redukcji ubóstwa, poprawy stanu zdrowia ludności i podnoszenie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych ludności.

Współpraca rozwojowa służy realizacji wspólnych korzyści, w tym budowie silnej pozycji Polski jako wyrazistego, wiarygodnego i odpowiedzialnego uczestnika procesów globalnych i współpracy międzynarodowej. Przyczynia się do poszerzania wiedzy wśród polskich obywateli na temat współzależności globalnych, ze szczególnym uwzględnieniem problemów krajów rozwijających się. Polskie działania w zakresie współpracy rozwojowej wspierają także politykę zagraniczną kraju, wzmacniają europejską politykę rozwoju oraz służą wypełnianiu przez Polskę międzynarodowych zobowiązań w realizacji Milenijnych Celów Rozwoju.

2. Zasady realizacji polskiej współpracy rozwojowej

Jedną z fundamentalnych wartości w katalogu zasad, jakimi Polacy starają się opisać swoje zaangażowanie międzynarodowe jest solidarność. Solidarność to zarówno powód, jak i cel polskiego zaangażowania we współpracę rozwojową. Współpraca rozwojowa realizowana w ramach Programu kieruje się ponadto następującymi nadrzędnymi zasadami:

- a. pomocniczości, uwzględniania lokalnych uwarunkowań społecznych, kulturowych, gospodarczych i politycznych oraz jak najszerszego zaangażowania partnerów lokalnych i beneficjentów w podejmowanie decyzji dotyczących ich własnego rozwoju;
- b. koordynacji działań z innymi donatorami;
- c. zwiększania skuteczności udzielanej pomocy, w tym w szczególności zapewnienia zasady dostosowania, harmonizacji, orientacji na rezultaty, przejrzystości i wzajemnej odpowiedzialności w relacji z krajami partnerskimi;
- d. poszanowania i przestrzegania praw człowieka, uwzględniania równości szans, przeciwdziałania wszelkim formom dyskryminacji, w szczególności ze względu na

¹ Tworzenie warunków do trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego odbywa się także w drodze pobudzania rozwoju gospodarczego instrumentami finansowymi.

pochodzenie etniczne, wyznanie, niepełnosprawność, płeć, oraz dążenia do zapewnienia awansu społecznego kobiet;

- e. dbałości o środowisko naturalne i zrównoważone użytkowanie zasobów naturalnych;
- f. dążenia do zapewnienia spójności programów i strategii rządowych z celami i priorytetami współpracy rozwojowej.

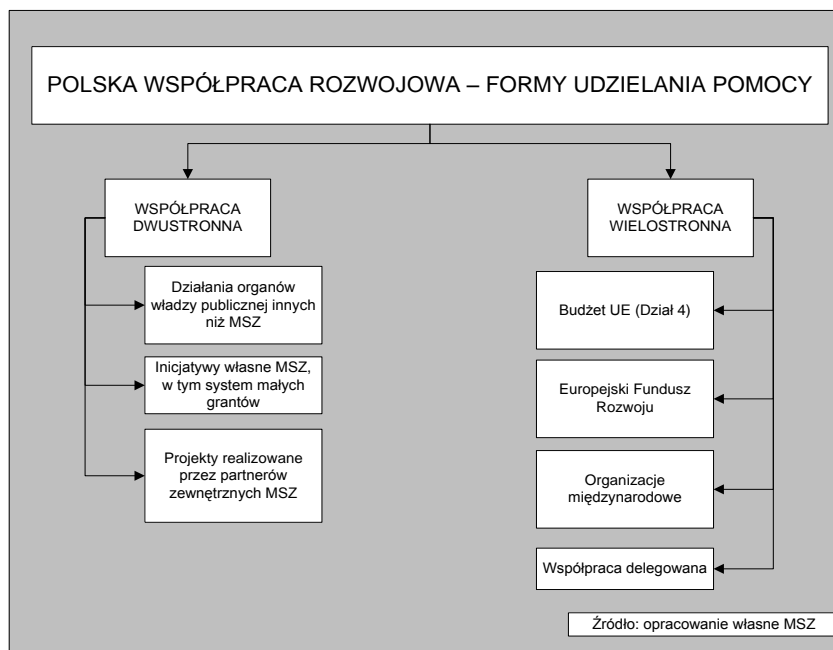
3. Formy udzielania pomocy

Polska współpraca rozwojowa realizowana jest poprzez wykorzystanie kanałów współpracy dwustronnej - finansowanie działań bezpośrednio skierowanych do państw partnerskich oraz współpracy wielostronnej – za pośrednictwem organizacji międzynarodowych, programów i funduszy międzynarodowych. Poza tym istnieje również możliwość współdziałania z innymi partnerami w realizacji działań skierowanych do konkretnego kraju partnerskiego. W takim przypadku możliwe jest współfinansowanie lub udzielanie wsparcia technicznego przy wdrażaniu działań finansowanych w szczególności z budżetów innych państw, Unii Europejskiej lub innych organizacji międzynarodowych.

Działania w ramach pomocy dwustronnej realizowane mogą być przez jednostki sektora finansów publicznych, instytuty badawcze, organizacje pozarządowe i podmioty sektora prywatnego. Ministerstwo Spraw Zagranicznych prowadzi we współpracy z partnerami zewnętrznymi szereg własnych inicjatyw, w tym także w ramach systemu małych grantów udzielanych przez polskie placówki dyplomatyczne². Poprzez organizację szkoleń i doradztwa wzmocniony zostanie także potencjał podmiotów uczestniczących w realizowaniu współpracy rozwojowej.

Wykonanie zadań z zakresu współpracy rozwojowej może również zostać zlecone Polskiej Fundacji Międzynarodowej Współpracy na Rzecz Rozwoju „Wiedzieć Jak” lub być realizowane poprzez bezpośrednie przekazanie środków do budżetu państwa odbiorcy pomocy. Polska pomoc obejmuje także działania prowadzone przez inne organy administracji, m.in. stypendia, pomoc udzielaną uchodźcom, kredyty i pożyczki, redukcję i konwersję zadłużenia.

² W ramach systemu małych grantów realizowane są projekty służące osiągnięciu Milenijnych Celów Rozwoju i mające duże znaczenie dla lokalnych społeczności. W tym celu podejmowana jest szeroka współpraca z miejscowymi organizacjami społecznymi i instytucjami użyteczności publicznej.

W ramach pomocy wielostronnej realizowane są wspólne projekty i programy finansowane m. in. poprzez wpłaty do organizacji międzynarodowych, w tym składki na rzecz wyspecjalizowanych organizacji, programów i funduszy w ramach międzynarodowej współpracy rozwojowej.

Najważniejszymi forami wielostronnymi zajmującymi się międzynarodową współpracą na rzecz rozwoju, na których obecna jest Polska są Unia Europejska, instytucje Systemu Narodów Zjednoczonych, a także Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD). Współpraca wielostronna prowadzona jest przede wszystkim poprzez udział Polski w finansowaniu budżetu Unii Europejskiej, składkę wpłacaną na rzecz Europejskiego Funduszu Rozwoju (European Development Fund, EDF), a także przez dobrowolne wpłaty do wyspecjalizowanych organizacji międzynarodowych. Poprzez obecność na forach międzynarodowych Polska współkształtuje reguły funkcjonowania i kierunki podejmowanych działań w ramach międzynarodowej współpracy na rzecz rozwoju.

4. Obszary wsparcia realizowane kanałem dwustronnym

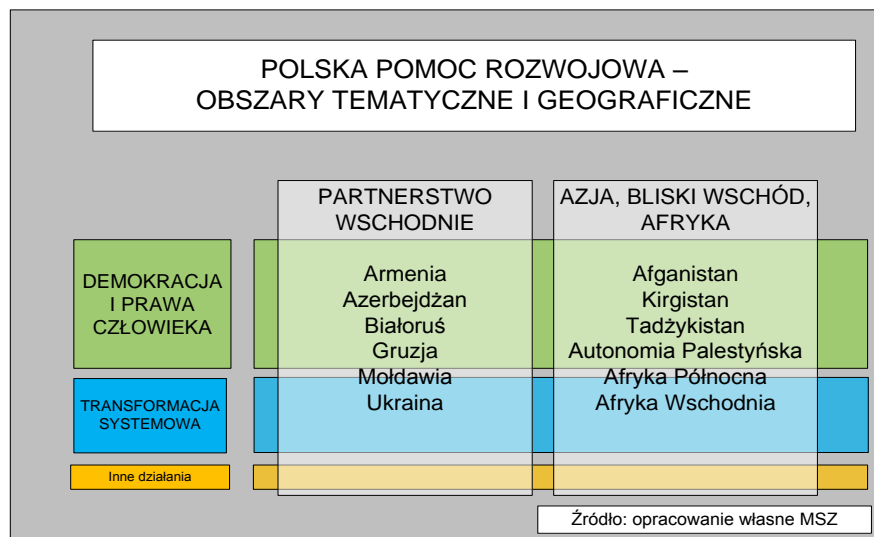
Polska pomoc rozwojowa realizowana jest w ramach tematycznych i geograficznych obszarów wsparcia.

4.1. Obszary geograficzne

Obszary geograficzne podzielone zostały na dwie grupy. Pierwsza grupa obejmuje sześć państw należących do Partnerstwa Wschodniego – Armenię, Azerbejdżan, Białoruś, Gruzję, Mołdawię i Ukrainę. Pod względem potrzeb rozwojowych kraje te mają wiele wspólnych problemów: pozostałości prowadzenia gospodarki nakazowo-rozdziałowej, liczne zapóźnienia cywilizacyjne, przerośnięty sektor rolniczy mało konkurencyjny wobec gospodarek UE. Każdy z krajów Partnerstwa Wschodniego posiada jednak swoją specyfikę, którą Wieloletni program współpracy rozwojowej stara się uwzględnić. Poprzez działania finansowane w tych państwach Polska zamierza przyczynić się do zmian na rzecz trwałego i stabilnego funkcjonowania systemów demokratycznych, przestrzegania praw człowieka oraz wspierania transformacji systemowej w celu zbliżenia państw Europy Wschodniej i państw Kaukazu Południowego z Unią Europejską.

Druga grupa państw obejmuje wybrane kraje o wysokim poziomie ubóstwa lub/i stojące przed dużymi wyzwaniami transformacyjnymi, które Polska zamierza wesprzeć pomocą rozwojową oraz doświadczeniami eksperckimi. Do krajów tych zostało zaliczonych osiem państw regionu Afryki Wschodniej (Burundi, Etiopia, Kenia, Ruanda, Somalia, Sudan Południowy, Tanzania, Uganda), dwa państwa Afryki Północnej (Libia, Tunezja), Afganistan, Kirgistan i Tadżykistan oraz Autonomia Palestyńska.

Wybór krajów priorytetowych w regionach Afryki Wschodniej, Azji i Bliskiego Wschodu został dokonany przede wszystkim ze względu na bardzo wysoki poziom ubóstwa w tych krajach (zgodnie z klasyfikacją OECD DAC, wszystkie z wyjątkiem Autonomii Palestyńskiej znajdują się w grupie państw najmniej rozwiniętych (*Least Developed Countries*) lub w grupie pozostałych państw o niskim dochodzie). Dodatkowo uwzględniono zobowiązania wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej dotyczące zwiększenia wartości pomocy dla Afryki i krajów Afryki Subsaharyjskiej. Istotne było również stosunkowo niewielkie zainteresowanie innych dawców pomocy działaniami w wybranych krajach (Kirgistan i Tadżykistan znajdują się na opracowanej przez OECD DAC liście państw, którym udzielana jest niewystarczająca pomoc rozwojowa), a także szczególne relacje łączące Polskę z Afganistanem (zapewnienie bezpieczeństwa i wsparcie w odbudowie państwa) i Autonomią Palestyńską (wieloletni partner Polski we współpracy rozwojowej). W przypadku Afryki Północnej wybrano kraje, w których w rezultacie „arabskiej wiosny” usunięto niedemokratyczne reżimy i rozpoczęto proces transformacji ustrojowej.

4.2. Obszary tematyczne

Na okres 2012-2015 wybrano dwa przekrojowe obszary tematyczne – demokrację i prawa człowieka oraz transformację systemową. Obszary tematyczne współpracy rozwojowej mogą być wspierane równolegle oraz niezależnie od priorytetów wymienionych w geograficznych obszarach wsparcia. Program przewiduje, w uzasadnionych przypadkach i po uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw zagranicznych, a w przypadku pomocy realizowanej w formie kredytów, pożyczek, redukcji i konwersji zadłużenia po zasięgnięciu jego opinii, możliwość prowadzenia działań wspierających rozwój gospodarczy i realizację Milenijnych Celów Rozwoju zarówno w krajach i obszarach priorytetowych, jak i w innych państwach.

4.2.1. Demokracja i prawa człowieka

Doświadczenia polskiej transformacji po 1989 r. pokazały jak ważne jest kształtowanie przestrzeni swobód obywatelskich, budowa państwa prawa, poszanowanie praw człowieka oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Obywatele świadomi swoich praw i obowiązków, biorący udział w debacie publicznej i kształtujący rzeczywistość wokół siebie, stanowią warunek trwałego i harmonijnego rozwoju współczesnych systemów demokratycznych oraz podstawę skutecznego sprawowania władzy. Program obejmować będzie w szczególności prowadzenie następujących działań:

- a. wspieranie demokracji i dobrego rządzenia, w tym wspieranie współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi i społecznymi;
- b. wzmocnienie państwa prawa, propagowanie ochrony praw człowieka;
- c. wspieranie równości płci i awansu społeczno-ekonomicznego kobiet;
- d. zwiększanie dostępu społeczeństwa do informacji, w tym wzmocnienie roli niezależnych mediów, rozwój kontroli społecznej nad mediami;
- e. wsparcie instytucji, działaczy i ruchów prodemokratycznych;
- f. wzmocnienie organizacji społeczeństwa obywatelskiego;
- g. rozwijanie samorządności lokalnej;
- h. zwiększanie dostępu do edukacji wysokiej jakości oraz edukację obywatelską;
- i. wspieranie dialogu społecznego i międzykulturowego;
- j. wspieranie demokratycznego, przejrzystego procesu wyborczego.

4.2.2. Transformacja systemowa

Historia Polski ostatnich dwudziestu lat stanowi przykład udanego przejścia państwa i społeczeństwa od ustroju autorytarnego do demokracji oraz od gospodarki centralnie

planowanej do wolnorynkowej. Doświadczenie to może być szczególnie interesujące dla krajów znajdujących się w podobnej sytuacji wyjściowej, chcących skorzystać z wiedzy na temat reform w niemal wszystkich dziedzinach funkcjonowania państwa. Polscy eksperci mogą również zaoferować przekazanie wiedzy nt. mechanizmów zarządzania samym procesem transformacji.

W ciągu ostatnich lat w Polsce miał miejsce dynamiczny rozwój małej i średniej przedsiębiorczości, który przyczynił się do tworzenia nowych miejsc pracy. Polskie doświadczenie rozwoju obszarów wiejskich, modernizacji produkcji, tworzenia grup producenckich, budowy instytucji otoczenia biznesu, tworzenia nowych miejsc pracy o charakterze pozarolniczym oraz wzmacniania potencjału lokalnych liderów stanowią przykład udanej modernizacji rolnictwa oraz niwelowania różnic w poziomach rozwoju.

W wyniku szeregu działań na rzecz ochrony środowiska, zwiększanych nakładów na inwestycje w tym obszarze oraz dzięki wdrożeniu *acquis communautaire*, nastąpiła wyraźna poprawa stanu środowiska naturalnego w Polsce. Prowadzono m.in. działania obejmujące ograniczanie zużycia energii i surowców poprzez wdrażanie technologii energooszczędnych. W ich wyniku Polska znacząco zredukowała emisję zanieczyszczeń. W świetle zachodzących na świecie zmian klimatu polskie doświadczenie w tym zakresie może również okazać się interesujące dla krajów partnerskich. Program obejmować będzie w szczególności prowadzenie następujących działań:

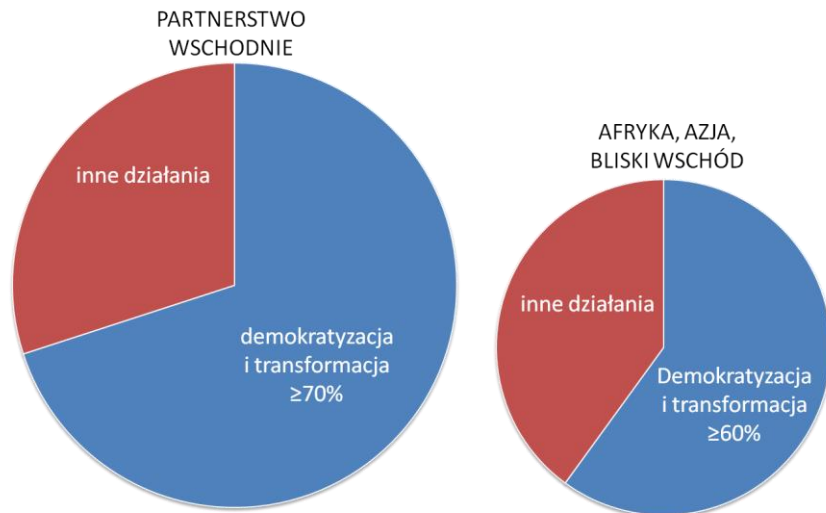
- a. reforma administracji publicznej na szczeblu centralnym, regionalnym i lokalnym (w tym samorządowym), budowa apolitycznej, skutecznej służby cywilnej, wspieranie inicjatyw antykorupcyjnych sektora rządowego, samorządowego i pozarządowego;
- b. zbliżenie prawa i instytucji do standardów Unii Europejskiej w krajach partnerskich blisko współpracujących z UE;
- c. rozwój małej i średniej przedsiębiorczości;
- d. rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich;
- e. wsparcie rozwiązywania problemów społecznych będących następstwem transformacji systemowej, w tym dotyczących grup defaworyzowanych społecznie;
- f. przeciwdziałanie degradacji środowiska naturalnego, dążenie do ograniczania zmian klimatu i łagodzenie skutków zmian klimatycznych;
- g. budowa nowoczesnego ładu informacyjnego m.in. w zakresie rynku mediów, informatyzacji i dostępu do informacji publicznej odpowiedniej jakości.

4.3. Działania realizowane przez MSZ oraz przez partnerów zewnętrznych

Od 2013 roku, w ramach działań realizowanych przez MSZ oraz przez partnerów zewnętrznych MSZ, co najmniej 60 procent środków będzie przeznaczony na rzecz krajów Partnerstwa Wschodniego. Jednocześnie główny nacisk polskiej pomocy położony zostanie

na realizację działań wspierających demokratyzację oraz transformację w poszczególnych krajach.

Wykres: Procentowy udział działań w zakresie demokratyzacji oraz transformacji w poszczególnych obszarach geograficznych

Na działania realizowane w krajach Partnerstwa wschodniego przeznaczane zostanie około 60% procent całości koperty finansowej dwustronnej pomocy realizowanej przez MSZ oraz partnerów zewnętrznych MSZ

W ramach wspierania demokratyzacji i transformacji systemowej działania dwustronne realizowane przez MSZ oraz partnerów zewnętrznych MSZ służą przede wszystkim poprawie funkcjonowania instytucji państwa, wprowadzaniu zasad dobrego rządzenia oraz respektowaniu standardów demokratycznych i poszanowaniu praw człowieka, a także budowie i umacnianiu społeczeństwa obywatelskiego. Oprócz powyższego, dla każdego kraju zostały wybrane szczegółowe priorytety działań. Ich wyboru dokonano na podstawie analizy potrzeb i ambicji reformatorskich danego państwa, kontaktów z jego administracją i obywatelami oraz przy wzięciu pod uwagę przewag konkurencyjnych polskiej oferty pomocowej i aktywności pozostałych donatorów.

PRIORYTETY W RAMACH OBSZARÓW: DEMOKRATYZACJA ORAZ TRANSFORMACJA SYSTEMOWA, REALIZOWANE PRZEZ MSZ ORAZ PARTNERÓW ZEWNĘTRZNYCH MSZ W RAMACH DWUSTRONNEJ POMOCY ROZWOJOWEJ			
Priorytet horyzontalny: poprawa funkcjonowania instytucji państwa, wprowadzanie zasad dobrego rządzenia, respektowanie standardów demokratycznych, poszanowanie praw człowieka, budowa i umacnianie społeczeństwa obywatelskiego			
PARTNERSTWO WSCHODNIE			
Kraj	Priorytety szczegółowe		
Armenia	Wsparcie grup defaworyzowanych społecznie	Ochrona środowiska	Rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich
Azerbejdżan	Wsparcie grup	Ochrona środowiska	Rolnictwo i rozwój

	defaworyzowanych społecznie		obszarów wiejskich
Białoruś	Wsparcie niezależnych mediów, organizacji i społeczeństwa obywatelskiego i współpracy w obszarze edukacji i młodzieży	Wsparcie grup defaworyzowanych społecznie	
Gruzja	Wsparcie grup defaworyzowanych społecznie	Rozwój regionalny i budowa potencjału administracji publicznej i samorządowej	Małe i średnie przedsiębiorstwa oraz tworzenie nowych miejsc pracy
Mołdawia	Bezpieczeństwo publiczne i zarządzanie granicami	Rozwój regionalny i budowa potencjału administracji publicznej i samorządowej	Rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich
Ukraina	Bezpieczeństwo publiczne i zarządzanie granicami	Rozwój regionalny, budowa potencjału administracji publicznej i samorządowej	Małe i średnie przedsiębiorstwa oraz tworzenie nowych miejsc pracy
AFRYKA, AZJA, BLISKI WSCHÓD (wybrane kraje)			
Kraj	Priorytety szczegółowe		
Afryka Wschodnia (Burundi, Etiopia, Kenia, Ruanda, Somalia, Sudan Południowy, Tanzania, Uganda)	Edukacja oraz aktywizacja zawodowa i społeczna	Ochrona środowiska	Ochrona zdrowia
Afryka Północna (Libia, Tunezja)	Profesjonalizacja i rozwój administracji publicznej	Ochrona środowiska	Wsparcie grup defaworyzowanych społecznie
Afganistan	Profesjonalizacja i rozwój administracji publicznej	Zrównoważony rozwój na poziomie prowincji	MŚP oraz tworzenie nowych miejsc pracy
Kirgistan i Tadżykistan	Samorządność i wzmacnianie wspólnot lokalnych	Gospodarka wodno-sanitarna	MŚP oraz tworzenie nowych miejsc pracy
Autonomia Palestyńska	Edukacja	Gospodarka wodno-sanitarna	MŚP oraz tworzenie nowych miejsc pracy

opis priorytetów szczegółowych został zamieszczony w Aneksie do niniejszego Programu

5. Pomoc humanitarna

Zasady polskiej pomocy humanitarnej

Polska, jako sygnatariusz Europejskiego Konsensusu w sprawie Pomocy Humanitarnej, zobowiązała się do przestrzegania określonych zasad i wzorców postępowania w pomocy humanitarnej, w tym w szczególności zasad Dobrego Świadczenia Pomocy Humanitarnej, GHD (*Good Humanitarian Donorship*). Polskie działania humanitarne są też zgodne z innymi dokumentami i wytycznymi przyjętymi przez Polskę głównie na forum ONZ, UE oraz Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycy.

Kluczową zasadą polskiej pomocy humanitarnej jest jej zgodność z realnymi potrzebami poszkodowanej ludności. Oznacza to, że działania stanowią reakcję na konkretny apel humanitarny, poprzedzony rzetelną oceną sytuacji (na podstawie dokumentów ONZ, MKCK i KE - DG ECHO), a środki są alokowane proporcjonalnie do skali potrzeb humanitarnych. Polska uwzględnia nie tylko potrzeby humanitarne spowodowane nagłymi, nieprzewidywanymi medialnie nagłościami kryzysami, lecz również potrzeby ludności poszkodowanej w wyniku tzw. kryzysów przedłużających się (*protracted crises*) oraz kryzysów zapomnianych (*forgotten crises*).

Polska pomoc humanitarna jest realizowana zgodnie z podstawowymi zasadami humanitarnymi, tj. zasadą humanitaryzmu, neutralności, bezstronności i poszanowania niezależności, a także zasadami Dobrego Świadczenia Pomocy Humanitarnej (GHD). Ponadto, w trakcie realizacji polskiej pomocy humanitarnej uwzględniane są specjalne potrzeby grup najwyższego ryzyka/defaworyzowanych (tzw. *vulnerable groups*) – kobiet, dzieci, osób starszych, chorych i niepełnosprawnych, a także aspekty ochrony przed przemocą seksualną i przemocą ze względu na płeć.

Humanitarna pomoc żywnościowa jest świadczona przez Polskę na bazie Konwencji o Wsparciu Żywnościowym oraz z uwzględnieniem konkluzji Rady UE ws. humanitarnej pomocy żywnościowej.

Formy polskich działań humanitarnych

Polskie działania w zakresie pomocy humanitarnej będą realizowane w szczególności poprzez:

- a. budowanie partnerstwa z międzynarodowymi organizacjami humanitarnymi, przede wszystkim UN OCHA (głównie w ramach OCHA Donor Support Group, CERF i UNDAC), MKCK, UNHCR WFP, UNICEF i UNRWA;
- b. współpracę z innymi donatorami pomocy humanitarnej na forum ONZ, UE i GHD;
- c. prowadzenie skoordynowanych na poziomie ONZ lub/i UE działań w zakresie ochrony ludności, w szczególności pomocy ratowniczej;
- d. wsparcie działalności i programów polskich organizacji pozarządowych;

- e. budowanie zdolności i wzmacnianie koordynacji polskiego systemu pomocy humanitarnej;
- f. redukcja ryzyka występowania katastrof i budowanie odporności (*resilience*) na katastrofy, zwłaszcza w państwach niestabilnych (*fragile states*).

6. Edukacja globalna i wolontariat

Edukacja globalna i wolontariat wpisują się w obywatelski wymiar polskiej współpracy rozwojowej. Służą propagowaniu wśród jak najszerszego grona mieszkańców Polski wartości i postaw sprzyjających otwartości na wyzwania rozwojowe świata.

Edukacja globalna odbywa się zarówno w ramach formalnego systemu kształcenia, gdzie jej oddziaływanie ma największy zasięg, jak i w sposób nieformalny, zwłaszcza przez pracę organizacji pozarządowych.

W celu trwałego zakorzenienia edukacji globalnej w systemie edukacji formalnej w Polsce wzmocnione zostanie współdziałanie instytucji państwowych i samorządowych odpowiedzialnych za programy i praktykę kształcenia na wszystkich poziomach nauczania, samych instytucji edukacyjnych oraz środowisk obywatelskich. Podejmowane działania będą służyły także lepszemu przygotowaniu kadr dydaktycznych – zarówno w procesie kształcenia przyszłych nauczycieli, jak i w ramach doskonalenia zawodowego – do podejmowania nowych i trudnych zagadnień oraz opracowaniu odpowiednich materiałów dydaktycznych.

Wspierane będą nie tylko akcje edukacyjne o dużym zasięgu oddziaływania, ale również inicjatywy lokalne, w szczególności skierowane do grup odbiorców o ograniczonym dostępie do informacji o aktualnych problemach świata. Do podejmowania działalności w dziedzinie edukacji globalnej będą zachęcane podmioty niewykazujące dotychczas dużej aktywności na tym polu, a dysponujące potencjałem do prowadzenia efektywnych działań edukacyjnych. Edukacja globalna będzie także realizowana za pośrednictwem mediów oraz z wykorzystywaniem nowoczesnych narzędzi edukacyjnych, w tym nowych technologii komunikacji.

Program wolontariatu wychodzi naprzeciw potrzebie osobistego udziału obywateli Polski w udzielaniu pomocy mieszkańcom krajów rozwijających się. Umożliwia im dzielenie się swoimi umiejętnościami podczas bezpośredniej pracy z miejscowymi społecznościami w krajach-beneficjentach polskiej współpracy rozwojowej. Niezwykle ważnym elementem programu jest jego wymiar edukacyjny. Dzięki inicjatywom edukacyjnym realizowanym przez wolontariuszy po powrocie do Polski, bazującym na zdobytych doświadczeniach, wolontariat pomaga również wyczulić Polaków na zależności pomiędzy krajami rozwijającymi się i krajami świadczącymi pomoc rozwojową i lepiej rozumieć wyzwania, przed którymi stoją.

7. Monitoring i ewaluacja

Celem **monitoringu** jest zapewnienie zgodności realizacji projektów z ich założeniami i celami wynikającymi z planów rocznych i Programu.

W ramach Programu, planów rocznych polskiej współpracy rozwojowej oraz realizowanych projektów, monitoring stanowi jedno z podstawowych źródeł informacji

niezbędnych do przeprowadzenia ewaluacji danego projektu lub grupy projektów, a także wspomaga proces decyzyjny.

Działania **ewaluacyjne** będą dotyczyły programów współpracy rozwojowej w wariacie wieloletnim i rocznym oraz projektów lub grup projektów. Ewaluacją będą mogły być objęte: Wieloletni program współpracy rozwojowej na lata 2012 - 2015 (wybrane tematy, działania horyzontalne lub interwencje sektorowe), roczne plany polskiej współpracy rozwojowej, wybrane projekty lub grupy projektów.

Badania ewaluacyjne wykonywane będą przez instytucje zewnętrzne i nadzorowane przez MSZ. Dodatkowo MSZ może przygotować i wykonać ewaluacje we własnym zakresie (ewaluacje wewnętrzne), które będą miały charakter uzupełniający w stosunku do ewaluacji zewnętrznych.

8. Działania informacyjne

Działania promocyjne i informacyjne dotyczące realizacji polskiej współpracy rozwojowej obejmą w szczególności rozbudowę strony internetowej i aktywne wykorzystanie nowoczesnych form komunikacji elektronicznej oraz programu wydawniczego, a także współpracę z mediami, w tym przygotowanie audycji radiowych i filmów telewizyjnych. Podczas Forum Współpracy Rozwojowej polskie zaangażowanie we współpracę na rzecz rozwoju w świecie prezentowane będzie szerokiej publiczności.

ANEKS - Szczegółowe priorytety demokratyzacji i transformacji systemowej realizowane przez MSZ oraz partnerów zewnętrznych MSZ w ramach dwustronnej pomocy rozwojowej

1. Partnerstwo Wschodnie

Armenia
Priorytet 1 - Wsparcie grup defaworyzowanych społecznie <p>Marginalizacja uchodźców i osób przesiedlonych wewnątrz w Armenii nadal stanowi wyzwanie zarówno dla instytucji państwa jak i społeczeństwa. W latach 1989-90 do Armenii przybyło z Azerbejdżanu ok. 360 000 osób. Kraj do dzisiaj odczuwa skutki tragicznego trzęsienia ziemi z 1988 r., w wyniku którego wiele osób musiało opuścić dotychczasowe miejsce zamieszkania. Istotnym problemem pozostaje także społeczna percepcja niepełnosprawności przyczyniająca się do wykluczenia społecznego osób dotkniętych inwalidztwem. Działania w ramach priorytetu będą służyły w szczególności zapobieganiu społecznemu wykluczeniu przedstawicieli tych grup, ich aktywizacji zawodowej, dostępowi do edukacji i jak najpełniejszemu włączeniu w życie społeczne i ekonomiczne.</p>
Priorytet 2 - Ochrona środowiska <p>W wielu regionach Armenii obserwuje się znaczne zanieczyszczenie powietrza i wód powierzchniowych. Brakuje odpowiedniego systemu zbierania, transportu i przetwarzania odpadów oraz spójnego systemu zarządzania chemikaliami. Pozostałość po okresie radzieckim w Armenii stanowią wielkie i nierentowne zakłady przemysłowe, przede wszystkim zakłady chemiczne i kopalnie. Jednocześnie w kraju istnieje duży potencjał wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Działania w ramach priorytetu będą służyły w szczególności przeciwdziałaniu degradacji środowiska naturalnego i adaptacji do skutków zmian klimatycznych. Służyć temu będzie m. in. podnoszenie kwalifikacji kadry specjalistów zajmujących się ochroną środowiska, rozwijanie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców, podniesienie jakości gospodarki wodnej i ściekowej oraz usług komunalnych, budowanie odporności państwa i społeczności lokalnych na katastrofy, przygotowaniu do reagowania na nie oraz redukowaniu ryzyka ich wystąpienia.</p>
Priorytet 3 – Rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich <p>Prawie połowa pracujących mieszkańców Armenii zatrudniona jest w sektorze rolniczym. Warunki klimatyczno-glebowe są trudne. Wydajna infrastruktura irygacyjna pozostaje poza zasięgiem ubogich gospodarstw rolnych. Słabo rozwinięty jest przemysł przetwórczo-spożywczy, utrudniony jest dostęp do finansowania inwestycji. Tworzenie grup producenckich oraz stowarzyszeń rolników prowadzących niewielkie gospodarstwa przyczyni się do zwiększenia możliwości inwestycyjnych i podniesienia wydajności produkcji rolnej. Działania dotyczyć będą także zawodowej i społecznej aktywizacji mieszkańców obszarów wiejskich oraz wsparcia zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi</p>
Azerbejdżan
Priorytet 1 – Wsparcie grup defaworyzowanych społecznie <p>Według oficjalnych danych Państwowego Komitetu ds. Uchodźców i Osób Przesiedlonych Wewnątrz w Azerbejdżanie pozostaje ok. 586 tys. osób przesiedlonych wewnątrz. Około połowa tej społeczności dotknięta jest bezrobociem. Trudna sytuacja dotyczy również osób niepełnosprawnych. Według oficjalnych danych, w 2011 roku spośród 450 000 zarejestrowanych niepełnosprawnych jedynie 12% znalazło zatrudnienie. Działania będą miały na celu w szczególności powstrzymanie marginalizacji grup defaworyzowanych, zwiększenie ich szans edukacyjnych i pełne włączenie ich w ekonomiczne i społeczne życie kraju.</p>

Priorytet 2 – Ochrona środowiska

Jednym z najistotniejszych problemów jest zanieczyszczenie wód powierzchniowych, gleb oraz znaczne zanieczyszczenie powietrza. Główną przyczyną dużego skażenia środowiska w Azerbejdżanie jest wykorzystywanie na terytorium kraju przestarzałych technologii oraz niska świadomość ekologiczna społeczeństwa. Działania w ramach priorytetu będą służyły w szczególności przeciwdziałaniu degradacji środowiska naturalnego, wdrażaniu nowych mechanizmów współpracy społeczności lokalnych na rzecz ochrony środowiska, podniesieniu poziomu edukacji ekologicznej oraz budowaniu odporności państwa i społeczności lokalnych na katastrofy.

Priorytet 3 – Rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich

Mimo że tradycyjną i najbardziej dochodową gałęzią gospodarki Azerbejdżanu jest wydobycie ropy i gazu ziemnego, nadal ok. 30% mieszkańców zatrudnionych jest w rolnictwie. Władze Azerbejdżanu starają się podejmować działania na rzecz wsparcia sektora rolniczego oraz podniesienia jego wydajności, w praktyce jednak biurokratyczne przeszkody stanowią barierę w osiągnięciu opłacalności produkcji. Działania w ramach priorytetu przyczynią się do wdrożenia elementów sprawnego i efektywnego systemu doradztwa rolniczego, do zawodowej i społecznej aktywizacji mieszkańców obszarów wiejskich i modernizacji gospodarowania na tych obszarach.

Białoruś

Priorytet 1 – Wsparcie niezależnych mediów, organizacji i społeczeństwa obywatelskiego i

współpracy w obszarze edukacji i młodzieży

Istotną barierą dla rozwoju społecznego i gospodarczego kraju jest deficyt demokracji oraz swobód obywatelskich. Kłopoty z rejestracją oraz funkcjonowaniem mają podmioty zajmujące się ochroną praw człowieka i monitorowaniem stanu demokracji na Białorusi, jak również niezależne stowarzyszenia pracodawców i przedsiębiorców oraz niezależne związki zawodowe. Dostęp do wiarygodnej informacji i rozwój niezależnych mediów oraz niezależnej kultury, zwiększenie partycypacji społecznej w procesie podejmowania decyzji oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego mogą przyczynić się do uruchomienia procesów transformacji systemowej na rzecz wszystkich obywateli państwa. Działania w ramach priorytetu będą służyły poszerzeniu dostępu obywateli Białorusi do obiektywnej informacji oraz wzmocnieniu organizacji pozarządowych i społecznych w kwestiach związanych z gospodarką, edukacją, kulturą, ekspertyzą prawną oraz działaniami rzeczniczymi, wzmocnieniu współpracy dzieci i młodzieży oraz rozwojowi kontaktów i współpracy szkół, placówek oświatowych, zakładów kształcenia i placówek doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Priorytet 2 – Wsparcie grup defaworyzowanych społecznie

W 2011 r. radykalnie pogorszyła się sytuacja gospodarcza Białorusi. Wzrasta liczba osób żyjących w ubóstwie, co uderza zwłaszcza w osoby znajdujące się na marginesie społeczeństwa, głównie osoby niepełnosprawne lub dotknięte HIV/AIDS. W instytucjach opieki społecznej zarejestrowanych jest około 540 tys. osób niepełnosprawnych. Z danych organizacji zajmujących się pomocą niepełnosprawnym wynika, że blisko 80% takich osób pozostaje od wielu lat bez pracy. Działania w ramach priorytetu będą służyły w szczególności edukacji oraz przeciwdziałaniu rozprzestrzeniania się HIV/AIDS i podwyższeniu standardów systemu opieki nad osobami zakażonymi, a także aktywizacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz wsparciu podmiotów działających na ich rzecz.

Gruzja

Priorytet 1 – Wsparcie grup defaworyzowanych społecznie

Mimo wysiłków na rzecz integracji zawodowej ludzi niepełnosprawnych w Gruzji, są oni nadal pozostawieni na marginesie życia społecznego oraz gospodarczego. Poważnym problemem jest znaczna liczba dzieci odrzuconych i sierot. Marginalizacja dotyczy także mniejszości narodowych i uchodźców wewnętrznych. Według UNODC, w 2005 r. w Gruzji było 200 000 – 240 000 osób uzależnionych od narkotyków. Lekceważonym problemem jest narkomania wśród osób między 12 a 16 rokiem życia, powszechna wśród dzieci mieszkających na ulicy. Dotychczasowe doświadczenie pokazuje, że w dziedzinie pomocy społecznej i edukacyjnej polskie organizacje mają duże osiągnięcia we współpracy z Gruzją. Finansowane działania przyczynią się do usprawnienia systemu wsparcia osób uzależnionych od substancji odurzających, wzmocnienia instytucji zajmujących się pieczę zastępczą, poprawy edukacji włączającej oraz do aktywizacji zawodowej i społecznej grup defaworyzowanych.

Priorytet 2 – Rozwój regionalny i budowa potencjału administracji publicznej i samorządowej

Przygotowana przez rząd reforma ma na celu zwiększenie uprawnień władz lokalnych w stosunku do centrum i stanowi krok w kierunku realnej decentralizacji. Polska wspiera aktywność rządu w tym zakresie już od kilku lat i zamierza kontynuować zaangażowanie zarówno na poziomie administracji centralnej jak i regionalnej oraz z partnerami społecznymi. Działania w ramach priorytetu będą służyły w szczególności usprawnieniu zarządzania w samorządzie terytorialnym oraz wzmocnieniu dialogu pomiędzy administracją a organizacjami pozarządowymi, a także budowaniu odporności państwa i społeczności lokalnych na skutki katastrof naturalnych.

Priorytet 3 – Małe i średnie przedsiębiorstwa oraz tworzenie nowych miejsc pracy

Mimo że w wyniku reform gospodarczych Gruzja stała się jednym z bardziej atrakcyjnych państw regionu, istnieje nadal wiele wyzwań, którym kraj ten musi sprostać. Szeroko zakrojone reformy gospodarcze nie przełożyły się na zmianę anachronicznej struktury zatrudnienia. Głównym sektorem generującym miejsca pracy pozostaje rolnictwo. Gruzja nadal ma do czynienia z problemem wysokiego bezrobocia, przestarzałą strukturą przemysłu i niedostatecznym rozwojem infrastruktury, co powoduje, że aktywizacja sektora prywatnego wciąż wymaga wsparcia. Wdrażane działania przyczynią się do kształtowania i wspierania istniejących grup producenckich i spółdzielni oraz wspierania rozwoju małych firm, edukacji ekonomicznej, a także wsparcia szkolnictwa zawodowego i kształcenia ustawicznego dla doskonalenia współpracy pomiędzy samorządem, uczelniami i ministerstwami a sektorem prywatnym.

Mołdawia

Priorytet 1 – Bezpieczeństwo i zarządzanie granicami

Plan Działania w zakresie liberalizacji wizowej przygotowany dla Mołdawii przez Komisję Europejską wymaga fundamentalnej reformy całego sektora bezpieczeństwa wewnętrznego, podniesienia poziomu jej technicznego wyposażenia, wzmocnienie systemu zarządzania migracjami, oraz znaczącego obniżenia korupcji. Poprawie funkcjonowania służb granicznych muszą towarzyszyć działania na rzecz zapobiegania przestępczości i poprawy poczucia bezpieczeństwa wśród obywateli. Redukcja najważniejszych zagrożeń wymaga skoordynowanego systemu ochrony życia oraz mienia i zwalczania przestępczości kryminalnej. Działania w ramach priorytetu będą służyły w szczególności modernizacji funkcjonowania policji i służb granicznych oraz poprawie bezpieczeństwa publicznego.

Priorytet 2 – Rozwój regionalny i budowa potencjału administracji publicznej i samorządowej

Wsparcie „administracyjnej i fiskalnej decentralizacji” stanowi jeden z pięciu filarów, o który oparty został projekt modernizacyjny kraju przygotowany przez Rząd Mołdawii – dokument Rethink Moldova. W obszarze rozwoju regionalnego Mołdawia wdraża kompleksową Narodową Strategię Rozwoju Regionalnego, która została podzielona na dwa etapy – lata 2010-2012 i 2013-2019. Działania w ramach priorytetu będą służyły w szczególności wsparciu władz Mołdawii we wdrażaniu narodowej strategii przez administrację centralną i regionalną.

Priorytet 3 – Rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich

Cechą charakterystyczną gospodarki Mołdawii jest istotne znaczenie rolnictwa, które wykazuje problemy strukturalne podobne do polskiego rolnictwa w niedawnej przeszłości. Dodatkowo do kluczowych rekomendacji Komisji Europejskiej związanych z procesem negocjacyjnym DCFTA (Deep and Comprehensive Free Trade Agreement) w obszarze rolnictwa należy wdrożenie wymogów sanitarno – weterynaryjnych w ramach polityki bezpieczeństwa żywności. Działania w ramach priorytetu będą służyły w szczególności zwiększeniu konkurencyjności produkcji rolnej, w tym pod kątem usprawnienia kontroli sanitarnej i fitosanitarnej, wdrażaniu innowacyjnych technologii w gospodarstwach rolnych, modernizacji infrastruktury wiejskiej, wspieraniu małej i średniej przedsiębiorczości, spółdzielczości oraz doradztwa rolniczego, a także aktywizacji zawodowej i społecznej grup najuboższych

Ukraina

Priorytet 1 – Bezpieczeństwo publiczne i zarządzanie granicami

Redukcja najważniejszych zagrożeń w zakresie bezpieczeństwa na Ukrainie wymaga skoordynowanego systemu ochrony życia oraz mienia i zwalczania przestępczości kryminalnej. Działania prowadzące do zwiększania poczucia bezpieczeństwa obywateli muszą jednocześnie przebiegać bez nadmiernego ograniczania ich swobód i wolności. Ograniczenie zagrożeń dla bezpieczeństwa związanych z katastrofami naturalnymi oraz wywołanymi działalnością człowieka wymaga zwiększenia efektywności służb reagowania kryzysowego. Szczególnym aspektem polityki bezpieczeństwa jest zarządzanie zewnętrznymi granicami państwa. Działania w ramach priorytetu będą służyły w szczególności wsparciu podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo ludności, zapobieganiu i redukowaniu ryzyka występowania katastrof, modernizacji policji i służb granicznych a także propagowaniu przestrzegania praw człowieka.

Priorytet 2 – Rozwój regionalny, budowa potencjału administracji publicznej i samorządowej

Jednym z podstawowych priorytetów strategii rozwoju Ukrainy jest reforma systemu rozwoju regionalnego. W 2011 roku przyjęto ustawę określającą podstawy polityki regionalnej kraju, zakładającą wyrównanie dysproporcji pomiędzy regionami, pogłębienie decentralizacji władzy wykonawczej oraz opracowanie mechanizmu lepszej harmonizacji interesów krajowych z regionalnymi. Działania w ramach priorytetu będą służyły w szczególności budowie potencjału administracji publicznej i samorządowej, wzmocnieniu dialogu między administracją a organizacjami pozarządowymi oraz wzmocnieniu samorządu w obszarze nowoczesnego zarządzania usługami komunalnymi, zarządzania nieruchomościami i energooszczędnością.

Priorytet 3 – Małe i średnie przedsiębiorstwa oraz tworzenie nowych miejsc pracy

Przystąpienie Ukrainy do Światowej Organizacji Handlu w 2008 roku oznaczało dla gospodarki kraju otwarcie na globalną konkurencję. Ponadto, na przestrzeni ostatnich lat międzynarodowy kryzys finansowy oraz kryzys gospodarczy na Ukrainie zaostrzyły problemy, jakich doświadczają ukraińscy przedsiębiorcy. Według dostępnych analiz, na przeszkodzie rozwoju MŚP stoi przede wszystkim

nieprzyjazne otoczenie biznesu oraz brak strategii rozwoju sektora także na obszarach wiejskich. Działania realizowane w ramach programu służyć będą w szczególności wsparciu i rozwojowi przedsiębiorczości, edukacji ekonomicznej, także w oparciu o innowacyjne technologie i alternatywne źródła energii, wprowadzaniu elementów edukacji przedsiębiorczości w szkolnictwie, wspieraniu zatrudnienia oraz aktywizacji zawodowej kobiet.

2. Afryka, Azja, Bliski Wschód – wybrane kraje

Afryka Wschodnia: Burundi, Etiopia, Kenia, Ruanda, Somalia, Sudan Południowy, Tanzania, Uganda

Priorytet 1 – Edukacja oraz aktywizacja zawodowa i społeczna

W regionie Afryki Wschodniej aż 5 mln dzieci i młodzieży w wieku szkolnym nie ma dostępu do edukacji na poziomie podstawowym. Zwiększenie dostępu do edukacji oraz podniesienie jej poziomu wpływa na rozwój we wszystkich obszarach, począwszy od zdrowia, poprzez ochronę środowiska naturalnego, aż po budowanie sprawnego i silnego społeczeństwa obywatelskiego. Edukacja ma również zasadniczy wpływ na rozwój gospodarczy państw, poprzez wzmocnienie przedsiębiorczości, konkurencyjności oraz innowacyjności. Działania w ramach priorytetu będą służyły w szczególności ułatwieniu i wyrównywaniu dostępu do edukacji oraz wspieraniu przedsiębiorczości, także w sektorze rolnictwa i rybołówstwa stanowiących istotne źródło dochodu dla mieszkańców Afryki Wschodniej.

Priorytet 2 – Ochrona środowiska

Afryka Wschodnia boryka się z licznymi zagrożeniami związanymi z zanieczyszczeniem środowiska i konsekwencjami zmian klimatu. Działania takie jak zapobieganie pustynnieniu oraz skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi mogą w znacznym stopniu ułatwić wyjście z ubóstwa społecznościom lokalnym. Przeciwdziałanie degradacji gruntów pozwoli przyczynić się do rozwoju rolnictwa, natomiast prowadzenie zrównoważonej gospodarki odpadami umożliwi poprawę stanu zdrowia. Działania w ramach priorytetu będą służyły w szczególności przeciwdziałaniu degradacji środowiska naturalnego, ograniczaniu zmian klimatu i łagodzeniu skutków zmian klimatycznych.

Priorytet 3 – Ochrona zdrowia

Region Afryki Wschodniej jest jednym z obszarów najbardziej dotkniętych przez epidemie i choroby zakaźne, w szczególności HIV/AIDS, gruźlicę oraz malarię. Dlatego istotne jest zapewnianie i ciągłe podnoszenie jakości ochrony zdrowia, skoncentrowanej zarówno na leczeniu chorób, jak i na odpowiedniej prewencji. Pomimo sukcesu osiągniętego w zakresie poprawy opieki zdrowotnej nad kobietami i dziećmi, region Afryki Wschodniej jest nadal regionem o najwyższym wskaźniku śmiertelności okołoporodowej kobiet i śmiertelności dzieci w wieku do 5 roku życia. Stan zdrowia mieszkańców i ich odporność na choroby zależy także od dostępu do żywności oraz dostępu do wody. Kryzys żywnościowy w Afryce Wschodniej dodatkowo w sposób radykalny pogorszył sytuację zdrowotną w tym regionie. Działania w ramach priorytetu będą służyły w szczególności zapewnieniu dostępu do opieki zdrowotnej, poprawie warunków sanitarnych oraz poprawie dostępu do żywności i wody.

Afryka Północna: Libia, Tunezja

Priorytet 1 – Profesjonalizacja i rozwój administracji publicznej

Po usunięciu niedemokratycznych reżimów oba kraje stanęły przed koniecznością odbudowy struktur państwowych niemal od podstaw, nie posiadając przy tym odpowiedniego doświadczenia. Dzielenie się polskimi doświadczeniami transformacji ustrojowej będzie służyło budowie nowoczesnej i sprawnej administracji zdolnej do efektywnego zarządzania i komunikowania się ze społeczeństwem.

Priorytet 2 – Ochrona środowiska

W okresie rządów autorytarnych nie przywiązywano większej wagi do zachowania równowagi środowiska naturalnego, która w krajach Afryki Pn. jest szczególnie krucha, uzależniona od ludzkich działań i wahań klimatycznych. Nie istniała również edukacja w tym zakresie. Polska zamierza realizować działania na rzecz wzrostu świadomości ekologicznej oraz włączyć się w działania zmierzające do bardziej zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych, w tym zasobów wodnych. W szczególności działania w ramach priorytetu będą służyły promowaniu korzystania z odnawialnych źródeł energii, racjonalnej gospodarki odpadami oraz ekologicznego rolnictwa.

Priorytet 3 - Wsparcie grup defaworyzowanych społecznie

Osoby przewlekle chore i niepełnosprawne oraz inwalidzi (szczególnie liczni po konflikcie zbrojnym w Libii) tradycyjnie znajdują się pod opieką swych rodzin. Gdy z jakichś przyczyn pozbawione są tego wsparcia, wyrzucane są na margines społeczeństwa. Polska zamierza dzielić się doświadczeniem w integracji społecznej grup wykluczonych, poprawie systemu ich kształcenia i aktywizacji zawodowej, a także podniesieniu efektywności działań organizacji społeczeństwa obywatelskiego na rzecz tych grup.

Afganistan

Priorytet 1 - Profesjonalizacja i rozwój administracji publicznej

Afganistan to jedno z najbiedniejszych państw świata. Najważniejszym obecnie zadaniem dla prawidłowego rozwoju kraju i przejęcia odpowiedzialności przez rząd Afganistanu za funkcjonowanie kraju jest wzmocnienie struktur państwa oraz działania z zakresu dobrego rządzenia. Działania w ramach priorytetu będą służyły w szczególności budowie potencjału instytucji afgańskich, zgodnie z Narodową Strategią Odbudowy Afganistanu.

Priorytet 2 - Zrównoważony rozwój na poziomie prowincji

W Afganistanie zauważalna jest znacząca różnica w poziomie rozwoju pomiędzy stolicą kraju a obszarami wiejskimi. Zgodnie z założeniami podziału odpowiedzialności za wsparcie poszczególnych regionów geograficznych Afganistanu, Polska koncentruje swoje działania na prowincji Ghazni. Za wdrażanie odpowiedzialny jest polski zespół specjalistów działający w ramach amerykańskiego Zespołu Odbudowy Prowincji Ghazni (PRT Ghazni). Działania te są prowadzone zgodnie z Narodową Strategią Odbudowy Afganistanu oraz z afgańskim Planem Rozwoju Prowincji Ghazni. W związku z trwającym obecnie procesem transition (przekazywania odpowiedzialności), planowane jest dostosowywanie wolumenu, form i zakresu świadczenia współpracy rozwojowej do zmian zachodzących w kraju.

Działania polskie obejmują także te regiony, w których sytuacja bezpieczeństwa pozwala na wdrażanie działań rozwojowych przez organizacje pozarządowe. Działania w ramach priorytetu będą służyły w szczególności rozbudowie infrastruktury, poprawie warunków edukacji oraz budowie społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacji działających na rzecz kobiet.

Priorytet 3 - Małe i średnie przedsiębiorstwa oraz tworzenie nowych miejsc pracy

Jednym z filarów Narodowej Strategii Rozwoju Afganistanu jest rozwój społeczny i gospodarczy, a sektor prywatny ma stanowić motor rozwoju gospodarczego kraju. Szczególne znaczenie ma w tym obszarze wsparcie sektora rolniczego, z którego utrzymuje się 80% społeczeństwa. Działania w ramach priorytetu będą służyły w szczególności wzmocnieniu inicjatyw mających na celu aktywizację sektora prywatnego, tworzenie miejsc pracy oraz generowanie nowych form zatrudnienia przede wszystkim na obszarach wiejskich.

Kirgistan i Tadżykistan

Priorytet 1 - Samorządność i wzmocnianie wspólnot lokalnych

Po rozpadzie ZSRR, oficjalna władza lokalna tak w Kirgistanie jak i w Tadżykistanie zredukowała swój udział w rozwoju lokalnym. Część odpowiedzialności za usługi publiczne (remonty infrastruktury, mniejsze inwestycje etc.) przejęły tradycyjne instytucje samorządzące się. Jednak struktury samorządowe najniższego szczebla są zbyt biedne, aby realnie partycypować w rozwoju lokalnym; jednocześnie ogranicza je finansowa zależność od władz centralnych i niski poziom kompetencji pracowników. Działania w ramach priorytetu będą służyły w szczególności podnoszeniu kwalifikacji wspólnot lokalnych oraz urzędników samorządu terytorialnego.

Priorytet 2 - Gospodarka wodno-sanitarna

Zaangażowanie Polski w sektor wodny wynika ze znaczenia zasobów wodnych dla rozwoju społeczno-gospodarczego Kirgistanu i Tadżykistanu w wymiarze lokalnym i krajowym. Gospodarki obu krajów są w dużym stopniu uzależnione od hydro-energii. Mimo bardzo dużych zasobów wodnych w regionie, oba kraje stoją przed wyzwaniami zapewnienia dostępu do wody ich mieszkańcom oraz rozwiązania konfliktów dotyczących udziału w podziale zasobów wodnych. Działania w ramach priorytetu będą służyły w szczególności poprawie gospodarowania zasobami wodnymi, budowie małej infrastruktury wodnej, wzmocnieniu potencjału społeczności lokalnych i rozwiązywaniu sporów na szczeblu lokalnym.

Priorytet 3 - Małe i średnie przedsiębiorstwa oraz tworzenie nowych miejsc pracy

Tadżykistan i Kirgistan są najbiedniejszymi krajami Azji Centralnej. W obu krajach występuje problem masowej migracji zarobkowej, która przyczynia się do rozpadu tradycyjnych struktur społecznych i wyludnienia. Niezwykle istotne jest zatem tworzenie nowych miejsc pracy, aby powstrzymać odpływ najaktywniejszej części populacji oraz uniezależnić je od sytuacji polityczno-gospodarczej w krajach przyjmujących migrantów. Działania w ramach priorytetu będą służyły w szczególności wsparciu przedsiębiorczości i tworzenia nowych miejsc pracy.

Autonomia Palestyńska

Priorytet 1 – Edukacja

Ponad 60 procent społeczeństwa stanowi młodzież poniżej 24 roku życia. Z powodu przeciążenia szkół państwowych coraz większa część populacji uczęszcza na zajęcia pozaszkolne, warsztaty rzemieślnicze i szkolenia zawodowe. Dostęp do edukacji i przygotowanie do zawodu pozostają jednak zbyt ograniczone. Działania w ramach priorytetu będą służyły w szczególności zapewnieniu lepszego dostępu do edukacji oraz podniesieniu kompetencji nauczycieli, w tym upowszechnianiu aktywizujących metod nauczania oraz technologii informatycznych.

Priorytet 2 - Gospodarka wodno-sanitarna

W związku z zapaścią infrastrukturalną, Palestyńczycy zmagają się z brakiem dostępu do kanalizacji, odprowadzaniem ścieków i dostępem do wody pitnej. Kwestie związane z wodą uznawane są w Palestynie za podstawowy i kluczowy element życia społecznego, gospodarczego i politycznego.

Działania w ramach priorytetu będą służyły w szczególności poprawie infrastruktury wodno-sanitarnej i dostępu do wody oraz poprawie zarządzania odpadami komunalnymi.

Priorytet 3 - Małe i średnie przedsiębiorstwa oraz tworzenie nowych miejsc pracy

W ciągu ostatniej dekady gospodarka Zachodniego Brzegu Jordanu oraz Strefy Gazy charakteryzowała się najwyższymi wskaźnikami bezrobocia na świecie. Problem ten dotyka przede wszystkim niewykwalifikowaną siłę roboczą, w tym osoby młode. Kobiety na Zachodnim Brzegu Jordanu i w Strefie Gazy są w szczególnie trudnej sytuacji nie tylko z powodu uwarunkowań kulturowych i społecznych, ale również ze względu na ograniczone możliwości poruszania się i brak bezpieczeństwa. Działania w ramach priorytetu będą służyły w szczególności aktywizacji zawodowej w obszarze rolnictwa, handlu i usług, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet oraz osób młodych.

Wykaz skrótów:

CERF (*Central Emergency Response Fund*) – Centralny Fundusz Narodów Zjednoczonych do spraw Pomocy w Sytuacjach Kryzysowych

DAC (*Development Assistance Committee*) - Komitet Pomocy Rozwojowej OECD

DCFTA (*Deep and Comprehensive Free Trade Agreement*)- Porozumienie w sprawie Pogłębionej i Kompleksowej Strefy Wolnego Handlu

DG ECHO (*Directorate General for Humanitarian Aid*) – Dyrekcja Generalna Komisji Europejskiej ds. Pomocy Humanitarnej

EDF(*European Development Fund*) - Europejski Fundusz Rozwoju

GHD (*Good Humanitarian Donorship*) – Dobre Świadczenie Pomocy Humanitarnej

MKCK – Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża

MŚP – Małe i Średnie Przedsiębiorstwa

OECD (*Organization for Economic Co-operation and Development*) - Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju.

OCHA (*Office for the Coordination of Humanitarian Affairs*) - Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Koordynacji Pomocy Humanitarnej

PRT (*Provincial Reconstruction Team*) - Zespół Odbudowy Prowincji

UNDAC (*United Nations Disaster Assessment and Coordination*) – Mechanizm Ekspercki Narodów Zjednoczonych ds. Oceny i Koordynacji Działań w przypadku wystąpienia kryzysów humanitarnych

UNICEF (*United Nations International Children's Emergency Fund*) - Fundusz Narodów Zjednoczonych Pomocy Dzieciom

UNHCR - (*United Nations High Commissioner for Refugees*) - Urząd Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców

UNODC (*United Nations Office on Drugs and Crime*) - Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przestępczości

UNRWA (*United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East*) - Agencja Narodów Zjednoczonych do spraw Pomocy Uchodźcom Palestyńskim na Bliskim Wschodzie

WFP (*World Food Programme*) – Światowy Program Żywnościowy